

Recenze / Reviews

Cheryl le s Roux: Teaching Oral History: Experiences in formal and informal education (*Kateřina Lejsková*)

Cheryl le s Roux působí na Pedagogické fakultě Jihoafrické univerzity v Pretorii, na Oddělení pro další vzdělávání učitelů. Její článek Výuka orální historie: Zkušenosti ve formálním a neformálním vzdělávání byl prezentován na 16. Mezinárodním kongresu IOHA v červenci 2010 v Praze. Autorka se ve svém příspěvku zabývá výukou orální historie v postgraduálním programu na Jihoafrické univerzitě. Začíná stručným, ale pochopitelným popisem struktury univerzity, která mimo jiné poskytuje vzdělání dálkovou formou v univerzitním postgraduálním programu Honours Bachelor of Education. Autorka se věnuje organizaci tohoto programu, což je vzhledem k rozdílnosti jihoafrického školství velmi přínosné a čtenář si tak může udělat představu, v jakém prostředí je orálně historická metoda v zemi využívána.

Největší pozornost je soustředěna na modul „Jihoafrické vzdělávání v kontextu“, určený pro studenty Hounours Bachelor of Education, tento modul je rozdělen na dvě hlavní části Srovnávací a mezinárodní vzdělávání a Historii vzdělávání. Právě tato druhá sekce se věnuje vzdělávání v Jihoafrické republice v historickém, sociální, politickém a ekonomickém kontextu (str. 5). Při studiu tohoto programu využívají studenti kromě jiných metod, především orální historii. Sama historie Jihoafrické republiky nabízí mnoho témat pro orálně historický výzkum, zvláště doba apartheidu stojí v popředí zájmu výzkumníků. V programu Jihoafrické vzdělávání v kontextu se klade důraz na výuku před rokem 1994 a narátory se velmi často stávají učitelé.

Cheryl le s Roux se dále věnuje výuce orální historie a úskalím, které přináší její výuka v dálkovém studijním programu. Uvádí několik příkladů formulářů pro studenty včetně návrhů témat, přidělení známek za různé rubriky a příklad zadání úkolů. Ke každému z formulářů je přiřazeno vysvětlení, jaké bylo jejich zařazení v procesu výuky a jak se dále využívaly. Tato část může být velkým přínosem také pro učitele orální historie u nás a dále může sloužit jako srovnání výukových metod v mezinárodním kontextu.

Autorka se nevyhýbá ani problémům, se kterými se mohou studenti při rozhovorech setkat. Důraz klade na přípravu před rozhovorem, ale také chování studentů při rozhovoru s narátorem. Obzvláště v prostředí Jihoafrické republiky musí studenti překlenout mimo jiné i sociální otázky a také z tohoto důvodu je dodržování zásad rozhovoru i dobrého chování klíčové pro navázání důvěry mezi tazatelem a narátorem. Domnívám se, že její poznámky mohou být velmi dobře využity v orálně historickém rozhovoru a zejména studenti by se měli vyvarovat chyb zde zmíněných.

Na závěr článku jsou uvedena doporučení pro výuku orální historie. Na základě mnoha provedených rozhovorů a také interakcí od studentů se detailněji upravují témata výzkumu. Cheryl le s Roux zdůrazňuje potřebu dále pracovat se studenty, z nichž některým se bohužel nedaří překonat v rozhovoru bariéry. Nicméně problémy se objevují také při transkripci rozhovorů a následné analýze informací.

Přes uvedené problémy, se kterými se program potýká, Cheryl le s Roux hodnotí orální historii jako jednoznačně pozitivní metodu umožňující studentům lépe pochopit vlastní historii a navíc se studenti sami aktivně účastní svého vzdělávacího procesu.

Článek není podle mého názoru přínosem pouze pro vyučující orální historie, ale i pro samotné studenty. Přináší mnoho zajímavých podnětů, které se v orální historii dají využít kdekoliv, nejen v Jihoafrické republice.

Zdroj: ROUX le's, Cheryl. Teaching Oral History: Experiences in formal and informal education. In: [CD] 16. mezinárodní kongres IOHA v Praze. Conference Papers.

Orální historie v historiografii / Oral History in Historiography (Miroslav Breitfelder)

Jak lze využít metodu orální historie v dějinách dějepisce? V roce 2009 zahájila Naděžda Morávková z Katedry historie Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni v nakladatelství viaCentrum publikaci ediční řady Historikem ve dvacátém století. První svazek byl vlastně sborníkem ze studentského kolokvia věnovaného významnému českému historikovi Františku Grausovi, který jakoby byl přímo exemplárním příkladem hektické životní i vědecké cesty dvacátým stoletím. Druhý svazek je motivován osudy historika na první pohled velmi vzdáleného osudům Františka Grause, neboť jejich nositelem je vědec žijící sice ve stejnou dobu, ale na opačné polokouli, nicméně, začteme-li se pozorně, brzy zjistíme až zarážející podobnost. Oba zažili několik proměn vědeckého establishmentu, oba žili v totalitním režimu, oba museli sami dojít k přehodnocením svých mladických radikálních myšlenek. Druhý svazek je věnován osudům jihoafrického poválečného historika Alberta van Jaarsvelda, zeměpisně Grausovi nesmírně vzdáleného, vším ostatním mu však velmi blízkého. Práce je překladem z anglického originálu autorů Alberta van Jaarsvelda mladšího a F. A. Moutona.

Edice byla zahájena se záměrem zprostředkovávat na konkrétních životních příbězích vybraných zajímavých historiků specifickou dvacátého století v oblasti dějepisce, přiblížit složité podmínky odborné kariéry, které dvacáté století vědcům nachystalo. Edice bude přinášet vyprávění o historických statečných a silných, kteří dokázali čelit tlakům své doby, o historických, jež doba pohltila, o peripetích, které znamenala dráha historika v době nedávno minulé. Jednotlivé svazky přinášejí a budou přinášet nejen životní příběhy, ale také budou shromažďovat, mapovat a analyzovat díla těchto vybraných historiků. Kritériem pro výběr jednotlivců nejsou hlediska národní ani lokální příslušnosti, i když plzeňskému regionu bude věnována zvláštní pozornost, nejsou to hlediska odborné či ideové orientace, ale především nevšednost osudů či výrazný nepoměr mezi odborným a osvětovým přínosem a ohlasem historikova díla a povědomím o jeho významu. Tedy zejména osudy neprávem zapomenutých či přehlížených vědců. Dvacáté století bylo plné zvrátů, které v oblasti humanitních věd vždy znamenaly výměnu vědeckého establishmentu. Při četnosti těchto zvrátů nebylo možné, aby jedno paradigma vydrželo celou kariéru vědce. Právě naopak, vědec dvacátého století prošel třemi, čtyřmi i více odbornými zvraty. Jak bylo možné v takových podmínkách vybudovat kariéru, jak bylo možné zachovat kontinuitu bádání, jak bylo možné zůstat historikem ve dvacátém století? Nejen na tyto otázky se budou jednotlivé svazky edice, přinášející zajímavé životní příběhy z dějin novodobé historiografie, snažit nacházet odpovědi.